

Vergunning

Wet natuurbescherming

verleend aan

**innogy Windpower Netherlands B.V.
Windpark Vermeer Noord B.V.
Windpark Vermeer Midden B.V.
Windpark Vermeer Zuid B.V.**

voor het oprichten en in werking hebben van windturbinepark N33

Bijlage 1, behorende bij besluit d.d. 28 februari 2017

**Groningen, 28-02-2016
Zaaknr: 676914**

DEEL A

Weergave van het procedurele en wettelijke kader

1. De aanvraag

Bij schrijven van 11 februari 2016 (door ons ontvangen op 16 februari 2016) heeft Pondera Consult B.V. namens een viertal aanvragers een vergunning op grond van artikel 19d lid 1 juncto 19g, lid 1, van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nb-wet 1998) voor onbepaalde tijd aangevraagd, voor het realiseren en exploiteren van het windpark N33, in de gemeenten Menterwolde, Veendam en Oldambt. De vergunning voor het totale Windpark wordt aangevraagd door de vier initiatiefnemers van Windpark N33 gezamenlijk. Elke individuele initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de windturbines die zij realiseert; deze windturbines vormen gezamenlijk Windpark N33.

Concreet betreft het de volgende initiatiefnemers:

- RWE Innogy Windpower Netherlands B.V., voor de bouw en exploitatie van Windpark N33 deelgebied Eekerpolder;
- Windpark Vermeer Noord B.V., voor de bouw en exploitatie van Windpark N33 deelgebied Vermeer Noord;
- Windpark Vermeer Midden B.V., voor de bouw en exploitatie van Windpark N33 deelgebied Vermeer Midden;
- Windpark Vermeer Zuid B.V., voor de bouw en exploitatie van Windpark N33 deelgebied Vermeer Zuid;

In bijlage 1 is op kaart de locatie van de windturbines van de initiatiefnemers weergegeven (tevens bijlage 2 bij de aanvraag).

De aanvraag bevat de volgende stukken:

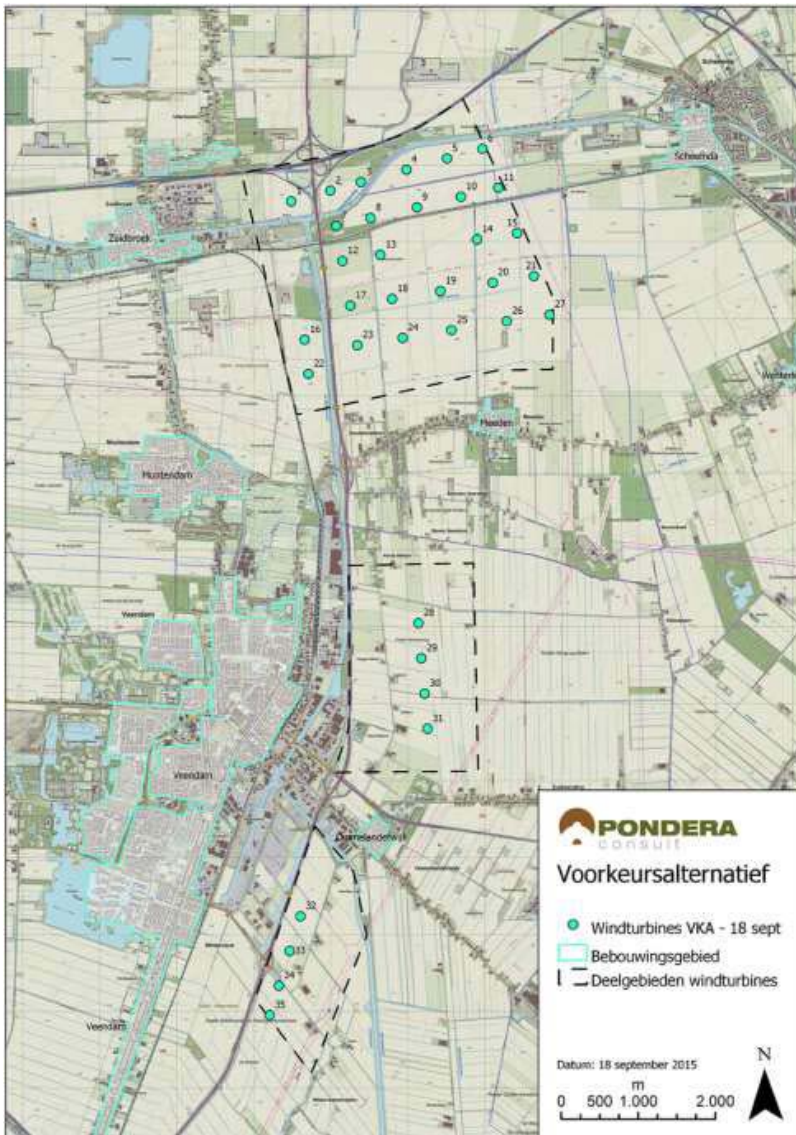
1. Toelichting aanvraagformulier
2. Overzichtstekening Windpark N33
3. Passende beoordeling
- 4A. Natuurtoets Windpark N33
- 4B. Natuurtoets VKA Windpark N33
5. Uittreksels KvK
6. Machtigingen ondertekening

Conform artikel 41, lid 1 van de Nb-wet 1998 is in de toelichting op de aanvraag het belang van de aanvrager bij het verlenen van de vergunning gemotiveerd.

1.1 Samenvatting van het aangevraagde project

De activiteit betreft het bouwen en in werking hebben van het rijksproject Windpark N33, vanaf nu ook aangeduid als 'Het windpark'. Het windpark bevindt zich in de gemeenten Menterwolde, Oldambt en Veendam. De initiatiefnemers verzorgen de realisatie en de exploitatie van de verschillende inrichtingen die tot het windpark behoren. Windpark Vermeer Noord BV, Windpark Vermeer Midden BV en Windpark Vermeer Zuid BV (voorheen: samenwerkingsverband Windpark N33) en RWE zijn voornemens om een windpark van 120 Megawatt (MW) of meer in de gemeenten Veendam,

Menterwolde en Oldambt te realiseren langs de rijksweg N33. Het gaat hierbij om 35 turbines verdeeld over drie deelgebieden. Op onderstaand kaartbeeld (afkomstig uit de bijlage 4B bij de aanvraag, Natuurtoets VKA N33) is het plangebied weergegeven:

In het milieueffectrapport (MER) voor dit project staat welke effecten op het milieu te verwachten zijn van zes varianten en het voorkeursalternatief. Mede op basis van het MER nemen de ministers van

Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu een besluit over de te realiseren variant (locatie, aantal en omvang windturbines). Er zijn verschillende achtergrondrapporten opgesteld, waarin per (milieu)aspect (o.a. landschap, natuur, leefomgevingskwaliteit) een effectbeschrijving en mogelijke mitigerende en/of compenserende maatregelen zijn opgenomen.

Omdat op dit moment nog geen keuze is gemaakt voor het specifieke turbinetype dat geplaatst zal gaan worden, wordt in dit verzoek uitgegaan van een bandbreedte van afmetingen voor de effectbepaling. De gevoeligheidsanalyse in het MER (en de passende beoordeling) is voor het worst case-scenario een ashoogte van 115 meter en rotordiameter van 130 meter. Het best case-scenario gaat uit van een ashoogte van 140 meter en een rotordiameter van 110 meter.

De effecten van de uiteindelijk te bouwen windturbines zullen gelijkwaardig of beter (kleiner) zijn ten opzichte van hetgeen is beoordeeld in het MER en de passende beoordeling. Voorafgaand aan de start van de realisatie wordt een keuze gemaakt voor het te realiseren turbinetype per inrichting en wordt dit medegedeeld aan het bevoegd gezag.

De onderhavige aanvraag is een nieuw project zoals benoemd in artikel 19d van de Nb-wet 1998 waarvoor nog niet eerder een vergunning op grond van de Nb-wet 1998 is verleend. De Habitatrictlijn omvat geen definitie van het begrip 'project' en op dit punt is door de Europese rechter aansluiting gezocht bij de richtlijn van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieu-

effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (85/337/EEG). Op basis van de door aanvrager aangeleverde informatie concluderen wij dat wij van dit project en de gevolgen daarvan vooraf een volledig beeld hebben verkregen.

2. Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 is de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen door de Wet natuurbescherming. Gelet op het overgangsrecht in de Wet natuurbescherming dient besluitvorming naar aanleiding van de voorliggende vier aanvragen voor vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 te worden verleend op basis van de Wet natuurbescherming.

2.1 Natura 2000-gebieden

Artikel 2.7, lid 2, van de Wet natuurbescherming (verder: Wnb) bepaalt dat het verboden is zonder vergunning, of in strijd met aan een dergelijke vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

2.2 Natura 2000

In de ruime omgeving van het plangebied liggen diverse Natura 2000-gebieden, namelijk Zuidlaardermeergebied, Waddenzee, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand, Elperstroomgebied en Lieftingsbroek.

Bij de aanvraag is een passende beoordeling gevoegd. Dat wil zeggen een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden in het kader van de Nb-wet 1998. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis zijn de effecten van het voorkeursalternatief (VKA) van Windpark N33 op de habitattypen en soorten in kaart gebracht en beoordeeld. De effecten zijn op zichzelf en waar nodig in samenhang met de effecten van andere plannen en projecten (cumulatief) beoordeeld.

In de passende beoordeling is inzichtelijk gemaakt op welke gebieden en welke instandhoudingsdoelstellingen zich mogelijk een effect op te beschermen natuurwaarden zou kunnen voordoen ten gevolge van zogenaamde 'externe werking'.

2.3 Beheerplan

De wet bepaalt onder andere dat voor Natura 2000-gebieden het opstellen van een beheerplan verplicht is. Een beheerplan beschrijft wat er nodig is om de duurzame staat van instandhouding van natuurwaarden te behouden of te ontwikkelen. Het beheerplan moet een belangrijke bijdrage leveren aan het streven om de natuur te behouden in de Natura 2000-gebieden. Bij de voorbereiding van en de besluitvorming over deze aanvraag van de initiatiefnemers was nog geen beheerplan voor de in de ruime omgeving van het project gelegen Natura 2000-gebieden van kracht.

2.4 Geen beheer, nieuw project

De door de initiatiefnemer aangevraagde activiteiten zijn niet nodig voor en hebben geen verband met het beheer van onder de Nb-wet 1998 aangewezen gebieden. Het onderhavige initiatief is ook nog niet eerder beoordeeld in het kader van de Nb-wet 1998.

2.5 Mogelijk significante gevolgen

Ingevolge artikel 2,7, tweede lid Wnb is voor een project of een andere handeling met (mogelijke) verslechterende of significant versturende effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van kwalificerende habitats en soorten van een Natura 2000-gebied een vergunning (hierna: natuurvergunning) benodigd.¹ De vergunningplicht is ook van toepassing op projecten en andere handelingen met (mogelijke) verslechterende of significant versturende effecten op een buitenlands Natura 2000-gebied.² Het maakt evenmin uit of het project of andere handeling binnen of (net) buiten een Natura 2000-gebied wordt verricht. De bevoegdheid voor het verlenen van de natuurvergunning berust in beginsel bij GS van de provincie waar het project of de andere handeling wordt gerealiseerd, of verricht.³

Voor 'projecten of andere handelingen' met mogelijke verslechterende of significant versturende effecten op de kwalificerende natuurwaarden van een Natura 2000-gebied is een natuurvergunning nodig. Of een project mogelijk verslechterende of significant versturende effecten heeft op een Natura 2000-gebied moet worden vastgesteld met behulp van de natuurtoets.⁴ Per geval moet worden vastgesteld of een project of andere handeling effecten heeft voor een Natura 2000-gebied, en waar deze effecten uit bestaan. Het is niet toegestaan om bepaalde activiteiten of een categorie van activiteiten generiek uit te sluiten van de natuurtoets.⁵ De natuurtoets bestaat in beginsel uit twee onderdelen: een voortoets en (eventueel) een passende beoordeling.⁶ Indien mogelijkerwijs sprake is van significant versturende effecten moet een volledige natuurtoets (passende beoordeling) worden uitgevoerd.⁷ Op deze hoofdregel bestaan ook uitzonderingen. Bijvoorbeeld als een plan of project al eerder passend is beoordeeld.⁸ In het kader van de passende beoordeling moet worden vastgesteld of een project (mogelijkerwijs) significant versturende effecten heeft op de kwalificerende natuurwaarden in een Natura 2000-gebied. Daarbij mogen mitigerende maatregelen wél en compenserende maatregelen niet worden meegewogen.⁹

Bij het voorgenomen project kunnen verslechterende of significant versturende effecten niet bij voorbaat uitgesloten worden. Derhalve concluderen wij dat een passende beoordeling conform artikel 2.8 lid 1 van de Nbw vereist is. In opdracht van de initiatiefnemer is daarom een passende beoordeling uitgevoerd door Bureau Waardenburg. Deze passende beoordeling is bij de aanvraag gevoegd (bijlage 3 bij de aanvraag, rapport d.d. 4 februari 2016, nr. 15-267).

3. Bevoegdheid tot vergunningverlening

Art. 1.3 Wnb regelt dat in beginsel Gedeputeerde Staten bevoegd zijn. Anders dan voorheen onder het regime van de Natuurbeschermingswet 1998 is het College van Gedeputeerde Staten van de provincie bevoegd gezag waar het project of de handeling wordt verricht. Dat geldt ook als de gevolgen van het

¹ Art. 2.7, lid 2 Wnb en *Kamerstukken II*, 2011/12, 33348, 3, p. 116.

² Art. 1.1, lid 2 Wnb.

³ Art. 2.7, lid 2 jo. Art. 1.3, lid 1 Wnb.

⁴ Art. 2.8 Wnb. Onder de Nbw 1998 werd de term habitattoets gebruikt.

⁵ HvJ EU 4 maart 2010, zaak C-241/08, *M&R* 2010, 51 (*Commissie/Frankrijk*) en HvJ EU 10 januari 2006, zaak C-98/03, *Jur.* I-53 (*Commissie/Duitsland*).

⁶ European Commission, *European Commission Environmental DG, Assessments of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC*, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities november 2001, p. 17-25 en 25-32.

⁷ Art. 2.8, lid 1 Wnb.

⁸ Art. 2.8, lid 2 Wnb. Deze regel vormt de codificatie van HvJ EU 14 januari 2010, C-226/08, *M&R* 2010, 40, *JM* 2010/36 (*Stadt Papenburg*).

⁹ ABRvS 7 mei 2008, ECLI:NL:RVS:2008:BD1090, *Gst* 2008, 97, *JM* 2008/75 (*Zuiderklip*).

project of de handeling zich voordoen in een Natura 2000-gebied dat (deels) in een andere provincie is gelegen. Art. 1.3, derde lid Wnb bepaalt dat in een dergelijk geval door gedeputeerde staten van de provincie waarin het project of de handeling wordt verricht niet wordt beslist dan in overeenstemming met gedeputeerde staten van de andere provincie. Ingevolge art. 1.3, vijfde lid Wnb jo. art. 1.3 Besluit natuurbescherming (Bnb) is de minister van EZ in plaats van gedeputeerde staten voor een reeks van categorieën handelingen bevoegd om te beslissen over de ingevolge art. 2.7, tweede lid Wnb noodzakelijke vergunning. Daarbij gaat het om gevallen waarin, bijvoorbeeld, zwaarwegende nationale belangen in het geding zijn.

Nu het project in de provincie Groningen wordt gerealiseerd en geen sprake is van de uitzondering als bedoeld in artikel 1.3, vijfde lid, Wnb is GS van Groningen bevoegd tot vergunningverlening.

4. Vergunningplicht en procedure

Bepaling vergunningplicht

Het plangebied ligt zelf niet in een Natura 2000-gebied. Er is dus met zekerheid geen sprake van verlies van areaal van de beschermde habitattypen door ruimtebeslag.

Wel liggen er verschillende Natura 2000-gebieden in de ruime omgeving van het plangebied, namelijk Zuidlaardermeergebied, Waddenzee, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand, Elperstroomgebied en Lieftingsbroek.

In de passende beoordeling (inclusief bijlagen) is inzichtelijk gemaakt op welke gebieden en welke instandhoudingsdoelstellingen zich mogelijk een effect op te beschermen natuurwaarden zou kunnen voordoen ten gevolge van zogenoemde 'externe werking'. Gemotiveerd is aangegeven dat van voor natuurwaarden schadelijke emissie van potentieel schadelijke stoffen naar lucht, water en of bodem (waaronder stikstof) of van veranderingen in grond- of oppervlaktewateren ten gevolge van het project geen sprake zal zijn (zie: H4, passende beoordeling). Effecten op beschermde habitattypen als gevolg van externe werking zijn daarom niet aan de orde.

Verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats in voornoemde Natura 2000-gebieden als gevolg van de aanleg en het gebruik van Windpark N33 is daarom op voorhand met zekerheid uit te sluiten. Dit geldt ook voor mogelijke effecten op in deze gebieden voorkomende, ingevolge de Habitatrichtlijn bijlage II kwalificerende, soorten. Ook mogelijke effecten op beschermde waarden in het beschermd natuurmonument Schildmeer en het beschermd natuurmonument Waddenzee worden in de passende beoordeling uitgesloten (paragraaf 4.2.1 passende beoordeling).

Wij achten de beoordeling van effecten op bovengenoemde aspecten en gebieden zorgvuldig en navolgbaar en sluiten ons aan bij de in de passende beoordeling getrokken conclusies.

In de passende beoordeling wordt nader ingegaan op mogelijke effecten op broedvogels en niet broedvogels, voor vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden ingevolge de Aanwijzingsbesluiten op grond van de Nb-wet 1998 voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Zuidlaardermeer.

Wij zijn op grond van de aanvraag en de daarbij overlegde informatie, alsmede op grond van de binnen onze organisatie beschikbare kennis en informatie van oordeel dat door de aangevraagde activiteiten of het project, al dan niet in samenhang met andere voorgenomen activiteiten, significante effecten op laatstgenoemde Natura 2000-gebieden niet op voorhand uit te sluiten zijn. Derhalve zijn wij van mening dat de oprichting en het in gebruik hebben van het windturbinepark N33 als vergunningplichtig onder de Wet natuurbescherming moeten worden aangemerkt.

Wij zullen de mogelijke effecten op de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden beoordelen, rekening houdend met de relevante aanwijzingsgrondslagen en instandhoudingsdoelen,

de te verwachten autonome ontwikkeling en mogelijk cumulatieve effecten in relatie tot andere voorgenomen plannen, projecten en activiteiten.

Toepassing Rijkscoördinatierегeling en Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure

Op dit project zijn artikel 9b, c en d van de Elektriciteitswet 1998 (Staatsblad 2008, 416) en het Uitvoeringsbesluit rijkscoördinatierегeling energie-infrastructuurprojecten (Staatsblad 2009, 73) van toepassing. Daardoor zijn artikel 3.28 en artikel 3.35, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van toepassing op de besluitvorming voor Windpark N33. De Minister van Economische Zaken is de aangewezen minister, in de zin van artikel 3.35 Wro, die daarbij de coördinatie van de besluitvorming op zich neemt.

Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in combinatie met artikel 3.31 van de Wro is van toepassing op de voorbereiding van de besluiten die onder de rijkscoördinatierегeling vallen. Dat betekent onder andere dat de besluiten de uniforme openbare voorbereidingsprocedure doorlopen. Dit geldt ook voor besluiten waarvoor zonder rijkscoördinatierегeling afdeling 3.4 van de Awb niet van toepassing zou zijn. De procedure behelst onder meer dat van een besluit eerst een ontwerp ter inzage wordt gelegd, voordat een definitief besluit wordt genomen.

In de rijkscoördinatierегeling is eveneens bepaald dat de aangewezen minister voor alle besluiten gezamenlijk toepassing kan geven aan de artikelen 3:11, eerste lid, en 3:12 van de Awb. Dat wil in dit geval zeggen dat de minister van Economische Zaken zorg draagt voor kennisgeving en terinzagelegging van de ontwerpen van de besluiten die nodig zijn voor dit windpark. De minister van Economische Zaken stelt in dat verband ook de termijn waarbinnen de ontwerpbesluiten gereed moeten zijn en ook de termijn waarbinnen de definitieve besluiten moeten worden genomen.

De Crisis- en herstelwet

Het voorliggend initiatief valt binnen de categorieën ruimtelijke en infrastructurele projecten waarop de Crisis- en herstelwet van toepassing is (op grond van artikel 1:1, lid 1, sub a Chw juncto artikel 9e Electriciteitswet). Dit heeft als consequentie dat afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing is. Dit leidt onder meer tot kortere procedure-termijnen en beperking van het beroepsrecht.

Milieu effectrapportage (m.e.r)

Yard Energy, Blaaswind BV (samenwerkingsverband Windpark N33) en RWE zijn voornemens om een windpark van 120 Megawatt (MW) of meer in de gemeenten Veendam, Menterwolde en Oldambt te realiseren langs de rijksweg N33. Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde natuurgebieden.

In het MER zijn de milieueffecten die Windpark N33 met zich brengt, in beeld gebracht. Bij het voorkeursalternatief is een natuurtoets uitgevoerd.

DEEL B

Inhoudelijke overwegingen met betrekking tot de aangevraagde vergunning

I. Passende beoordeling

Bij de aanvraag is een passende beoordeling gevoegd. Dat wil zeggen een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden in het kader van de Nb-wet 1998. Op basis van de beste

wetenschappelijke kennis zijn de effecten van het voorkeursalternatief (VKA) van Windpark N33 op de habitattypen en soorten in kaart gebracht en beoordeeld. De effecten zijn op zichzelf en waar nodig in samenhang met de effecten van andere plannen en projecten (cumulatief) beoordeeld.

II. Selectie van relevante natuurwaarden

Zoals in deel A onder 4. al aangegeven, kunnen effecten van het project op beschermde habitattypen als gevolg van externe werking worden uitgesloten. Verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats in de Natura 2000-gebieden in de ruime omgeving van het plangebied, namelijk Zuidlaardermeergebied, Waddenzee, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand, Elperstroomgebied en Lieftingsbroek als gevolg van de aanleg en het gebruik van Windpark N33 zijn tevens op voorhand met zekerheid uit te sluiten. Dit geldt ook voor mogelijke effecten op in deze gebieden voorkomende, ingevolge de Habitatrichtlijn bijlage II kwalificerende, soorten. Ook mogelijke effecten op beschermde waarden in het beschermd natuurmonument Schildmeer en het beschermd natuurmonument Waddenzee worden in de passende beoordeling uitgesloten (paragraaf 4.2.1 passende beoordeling).

Het gebied Drouwenerzand is aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritair habitatype in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn. Het gebied is niet aangewezen voor soorten op grond van bijlage II van de Habitatrichtlijn, of vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Dit geldt ook voor het Natura 2000-gebied Lieftingsbroek en voor het Natura 2000-gebied Elperstroomgebied, waarbij moet worden aangetekend dat de complementaire doelstelling die aanvankelijk voor de Grauwe klauwier in het aanwijzingsbesluit was opgenomen bij wijzigingsbesluit van de staatssecretaris van Economische Zaken is vervallen.

Het Natura 2000-gebied Drentsche Aa is, naast voor kwalificerende habitats tevens aangewezen voor enkele diersoorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn. Deze soorten zijn gebonden aan deze gebieden en komen er dus niet of niet ver buiten. Van verstoring van deze soorten of verslechtering van hun habitats als gevolg van het windpark is daarom geen sprake.

Effecten op het Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand, Elperstroomgebied en Lieftingsbroek kunnen verder worden uitgesloten.

In de passende beoordeling (verder: PB) wordt nader ingegaan op mogelijke effecten op broedvogels en niet broedvogels, voor vogelwaarden die kwalificeren ingevolge aanwijzingen op grond van de Vogelrichtlijn, op de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Zuidlaardermeer.

In bijlage II bij de PB zijn de lijsten opgenomen met alle soorten en/of habitattypen en/of lijsten met broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten waarvoor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Zuidlaardermeer zijn aangewezen. Deze zogenoemde essentietabellen zijn rechtstreeks overgenomen van de website van het Ministerie van EZ. Per soort en habitatype is een oordeel gegeven over de landelijke staat van instandhouding. Deze beoordeling is afkomstig uit het profielen/doelendocument. Tevens is het belang van het gebied aangegeven. Op grond van de staat van instandhouding en het relatief belang van soorten en habitattypen zijn de belangrijkste verbeteropgaven en doelen op landelijk niveau vastgesteld. Deze landelijke doelen vormen de kaders voor de formulering van instandhoudingsdoelen op gebiedsniveau. Zo is uiteindelijk per Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling wat betreft de oppervlakte en kwaliteit van het gebied weergegeven. De gebiedsdoelen zijn geformuleerd in termen van behoud, verbetering van de kwaliteit en uitbreiding verspreiding.

De Waddenzee is aangewezen voor 13 broedvogelsoorten en voor 39 trekvogelsoorten. Voor deze soorten gelden instandhoudingsdoelstellingen. Het Zuidlaardermeergebied is aangewezen voor 3 broedvogelsoorten en 5 trekvogelsoorten.

Op deze soorten richt zich de nadere beoordeling in het kader van deze vergunning, waarbij de vraag wordt beantwoord of het project de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden kan aantasten.

III. Effectenanalyse

Windpark N33 kan effect hebben op vogels die gedurende enige fase van hun levenscyclus in de omgeving van het plangebied verblijven (zie bijlage 3 voor een algemeen overzicht van de effecten van windturbines op vogels). Daarmee kan het windpark ook effect hebben op vogels die een deel van hun tijd in Natura 2000-gebieden doorbrengen. Daarbij wordt primair gefocust op de vogelwaarden van Natura 2000-gebied Waddenzee en Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Voorafgaande aan de bepaling van de effecten is een overzicht gepresenteerd van het voorkomen en de verspreiding van vogels in de omgeving van het windpark (hoofdstuk 5).

In dit hoofdstuk wordt op basis van beschikbare kennis over voorkomen en gedrag een overzicht gegeven van de effecten op habitattypen en soorten met instandhoudingsdoelstellingen (Nb-wet 1998) als gevolg van de aanleg en het gebruik van Windpark N33. De volgende effecten kunnen in theorie optreden:

- Verstoring in de aanlegfase
- Verstoring in de gebruiksfase
- Sterfte in de gebruiksfase
- Barrièrewerking in de gebruiksfase

Natura 2000-gebied Waddenzee

A. Broedvogels

Voor de 13 broedvogelsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Waddenzee is aangewezen geldt, gezien de afstand van meer dan 15 kilometer van de Waddenzee tot het plangebied (dit geldt voor het deelgebied de Dollard, de Waddenzee zelf ligt op meer dan 30 kilometer van het plangebied), dat het gros van deze soorten het plangebied vanuit de broedgebieden in de Waddenzee niet bereiken. Alleen de Kleine mantelmeeuw, die broedt op alle Waddeneilanden en tot op meerdere tientallen kilometers van de broedkolonies kan foerageren, zou theoretisch een relatie met het plangebied kunnen hebben. Uit onderzoek aan gezenderde Kleine mantelmeeuwen op Vlieland is echter gebleken dat de vogels voornamelijk op de Noordzee ten noorden van het eiland foerageren en veel minder vaak ($\pm 20\%$) op het vaste land (Ens et al. 2008). Kleine mantelmeeuwen foerageren in het broedseizoen vanuit de kolonies in de Waddenzee nauwelijks diep in het binnenland. Hierbij zullen Kleine mantelmeeuwen hooguit incidenteel het plangebied passeren en of in het plangebied foerageren. Aanvaringen van Kleine mantelmeeuwen afkomstig uit de Waddenzee betreft daarom met zekerheid incidenten (<1 per jaar in het gehele windpark). Significant versturende effecten (inclusief sterfte) van het Windpark N33 op de broedpopulaties van deze soort in de Waddenzee zijn daarom op voorhand met zekerheid uit te sluiten.

B. Niet-broedvogels

De Waddenzee is als Natura 2000-gebied aangewezen voor een groot aantal niet-broedvogelsoorten. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen sterk gebonden aan de Waddenzee of de directe omgeving daarvan. Geen van deze soorten heeft een duidelijke relatie met het plangebied dat op meer dan 15 kilometer van de Dollard en op meer dan 30 kilometer van de Waddenzee ligt. Significant versturende effecten (inclusief sterfte) van het Windpark N33 op de populaties van deze soorten in de Waddenzee zijn daarom op voorhand met zekerheid uit te sluiten.

Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied

Het geplande Windpark N33 ligt op ruime afstand (meer dan 10 kilometer) van dit gebied. Het Zuidlaardermeergebied is op 24 maart 2000 (N/2000/324) onder de naam "Zuidlaardermeergebied" aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als "Vogelrichtlijngebied"). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL0902041. Bij besluit van 14 maart 2011 (PDN/2010-020, Stcrt. 2011, 4458) is de aanwijzing van het Vogelrichtlijngebied gewijzigd en is het gebied aangewezen als Natura 2000-gebied onder de Vogelrichtlijn. Het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied ligt in de provincies Groningen en Drenthe en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Groningen, Haren, Hoogezand-Sappemeer en Tynaarlo.

Het Zuidlaardermeergebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied vanwege de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I van de richtlijn (art. 4, lid 1 van de Vogelrichtlijn), en tevens fungeert als broed-, foerageer-, overwinterings- en rustgebied in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4, lid 2 van de Vogelrichtlijn). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:
A021 Roerdomp (*Botaurus stellaris*)
A037 Kleine zwaan (*Cygnus bewickii* (*Cygnus columbianus bewickii*))
A119 Porseleinhoen (*Porzana porzana*)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones:

A039 Toendrarietgans (*Anser fabalis* ssp. *rossicus*)
A041 Kolgans (*Anser albifrons*)
A050 Smient (*Anas penelope*)
A056 Slobeend (*Anas clypeata*)
A295 Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Voor deze soorten zijn in de toelichting op het Aanwijzingsbesluit ook de instandhoudingsdoestellingen opgenomen.

A. Broedvogels

In de PB is aangegeven dat het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied is aangewezen voor drie broedvogelsoorten: Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger. Voornoemde soorten zijn in de broedtijd sterk gebonden aan de desbetreffende Natura 2000-gebieden en maken dan geen gebruik van (de omgeving van) het plangebied. Significant versturende effecten (inclusief sterfte) van de

aanleg en het gebruik van Windpark N33 op de broedpopulaties van deze soorten in de Natura 2000-gebieden Zuidlaardermeergebied zijn op voorhand met zekerheid uit te sluiten.

B. Niet-broedvogels

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones:

A039 Toendrarietgans (*Anser fabalis* ssp. *rossicus*)

A041 Kolgans (*Anser albifrons*)

A050 Smient (*Anas penelope*)

A056 Slobeend (*Anas clypeata*)

A037 Kleine zwaan (*Cygnus bewickii* (*Cygnus columbianus bewickii*))

Van de niet-broedvogelsoorten waarvoor het nabijgelegen Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied is aangewezen, hebben alleen de Kleine zwaan, Toendrarietgans en Kolgans een duidelijke binding met het plangebied (zie hoofdstukken 4 en 6 van de Passende beoordeling). Significant versturende effecten (inclusief sterfte) van Windpark N33 op de overige Natura 2000-gebieden in de omgeving en de overige soorten niet-broedvogels van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied zijn met zekerheid uit te sluiten (zie ook H6 Passende beoordeling).

Voor de Kleine zwaan, Toendrarietgans en Kolgans is dit anders. Daarvoor geldt dat nader moet worden beoordeeld in hoeverre effecten kunnen optreden. Daarbij moet de in het Aanwijzingsbesluit opgenomen instandhoudingsdoelstelling worden betrokken.

A037 Kleine zwaan

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de Kleine zwaan met name een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop laat een fluctuerend patroon zien. Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is er geen herstelopgave van toepassing.

Beoordeling effecten Windpark N33: aanlegfase

Het windpark ligt op ruime afstand (meer dan 10 kilometer) van het Zuidlaardermeergebied. Tijdens de aanleg van het windpark zijn verschillende effecten op vogels mogelijk. Vogelaanvaringen zijn dan nog niet aan de orde, maar verstoring als gevolg van geluid, beweging, trillingen kan wel optreden. Zo kunnen bouwwerkzaamheden leiden tot de verstoring van vogels. Op beperkte schaal kunnen deze werkzaamheden ook (tijdelijk) habitatverlies opleveren voor vogels.

In verband met de functie die het gebied voor de soort heeft (met name foerageergebied) moet worden beoordeeld in hoeverre voor deze functie ook gebruik wordt gemaakt van de gronden binnen en rond het plangebied. In Hoofdstuk 6 van de PB wordt toegelicht (bij 'verstoring in de gebruiksfase') dat er in de regio een ruim overschot is aan potentiële foerageercapaciteit, zodat in alle gevallen er voldoende uitwijkmogelijkheden bestaan. Vanwege de grootschaligheid van het geplande windpark zal de realisatie van Windpark N33 bovendien gefaseerd plaatsvinden. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer ieder afzonderlijk onderdeel van Windpark N33 gerealiseerd zal worden. Voor verstoorde vogels is het echter gedurende de werkzaamheden vanwege de fasering mogelijk om elders in (de directe omgeving van) het plangebied een alternatieve foerageer- of rustplek te benutten als ze tijdens een bepaalde fase op een bepaalde plek verstoord worden. Er is daarom geen sprake van maatgevende verstoring: vogels zullen (de directe omgeving van) het plangebied niet verlaten zodat in dit geval ook geen verslechtering van de kwaliteit van het leefgebied optreedt.

Beoordeling effecten gebruiksfase

In beginsel kan een windpark gevolgen hebben voor vogels door barrièrewerking en door aanvaringssslachtoffers.

Barrièrewerking

In algemene zin is er sprake van een effectieve barrière als vogels door een windparkopstelling hun voedsel- of rustgebied niet kunnen bereiken of dergelijke gebieden in belangrijke mate minder functioneel worden. In de geplande voorkeursvariant van windpark N33 is dit niet het geval. Doordat het windpark opgedeeld is in afzonderlijke deelgebieden, zijn er voldoende mogelijkheden voor vogels om voor het windpark uit te wijken en tussen de afzonderlijke deelgebieden van het windpark door te vliegen of het gehele windpark ten noorden of ten zuiden te passeren.

Aanvaringssslachtoffers

Voor soorten als de Kleine zwaan waarvoor het Zuidlaardermeergebied als Natura 2000-gebied is aangewezen en die tevens een relatie hebben met het plangebied, zou een toename van de sterfte als gevolg van realisatie van Windpark N33, een verstrend effect kunnen hebben op de grootte van de populaties in dit Natura 2000-gebied. Om die reden is door middel van het Flux-Collison Model (zie bijlage 4 bij de passende beoordeling) voor deze Natura 2000-soorten een soortspecifieke inschatting (modelmatige berekening) gemaakt van het aantal slachtoffers. Een overzicht van de gehanteerde getallen (o.a. aanvaringskansen) en aannames is opgenomen in hoofdstuk 3 van de Passende beoordeling.

Het berekende aantal aanvaringssslachtoffers voor Kleine zwaan komt voor zowel het minimum als maximum scenario van het VKA van windpark N33 uit op (ruim) <1 aanvaringssslachtoffer per jaar (tabel 6.1 PB). In de passende beoordeling is dit gekwalificeerd als incidentele sterfte (oftewel 'een verwaarloosbare kleine kans op sterfte als gevolg van het project').

Feit is dat de instandhoudingsdoelstelling het behoud van omvang en kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht van gemiddeld 4 vogels voorschrijft. Uit de berekening blijkt dat de kans op aanvaring als zeer gering moet worden ingeschat. Er is geconstateerd dat de sterfte incidenteel is, namelijk ruim minder dan 1 slachtoffer in de tien jaar in het hele windpark, vooral omdat het plangebied en omgeving niet van wezenlijke betekenis is voor de soort. Een dergelijke zeer lage sterfte zal nooit tot effecten op populatieniveau leiden, ook al is die populatie klein. Significante effecten zijn derhalve uitgesloten. Tenslotte willen we er op wijzen dat het instandhoudingsdoel vooral ziet op het behoud van de foerageerfunctie van het Zuidlaardermeer voor de Kleine zwaan, deze functie wordt uiteraard niet aangetast door een windpark op meer dan 10 km afstand.

Cumulatieve toets

Op grond van artikel 2.7 lid 3 sub a van de Wnb moet worden beoordeeld of dit project waarvoor een passende beoordeling is opgesteld in combinatie met andere plannen of projecten mogelijk kan leiden tot significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de Kleine zwaan. Op p. 44 van de passende beoordeling zijn de effecten in cumulatie met die van het Windpark De Drentse Monden - Oostermoer vergeleken met de 1%-mortaliteitsnormen voor het Zuidlaardermeergebied. De gecumuleerde sterfte in beide windparken bedraagt hooguit één Kleine zwaan per drie jaar. Volgens de passende beoordeling is uit te sluiten dat dit van invloed kan zijn op het behoud van de omvang van de betrokken populatie. Wij wijzen er op dat bij de berekeningen van de aantallen slachtoffers steeds is uitgegaan van worst-case aannames en dat de berekende aantallen waarschijnlijk een overschatting van de daadwerkelijke effecten zullen inhouden als gevolg van een stapeling van dergelijke worst-case aannames. Ook is uit onderzoek (Daan Bos, Altenburg & Wymenga) gebleken dat het gros van de ganzen en zwanen bij hun dagelijkse foerageerbewegingen binnen ca. 5 km afstand van hun slaapplaats blijven. Dit in ogenschouw nemende delen wij de conclusie dat er geen significante effecten op de instandhoudingsdoelstelling voor de Kleine zwaan zijn. Omdat het gaat om een soort waarvan de landelijk staat van instandhouding als matig ongunstig is gekwalificeerd, is er wel aanleiding om te monitoren of de modelmatig voorspelde zeer geringe sterfte ook in de praktijk wordt gerealiseerd. Derhalve wordt een monitoringsverplichting voor de duur van 5 jaar aan dit besluit verbonden.

Conclusie: De instandhoudingsdoelstelling voor de Kleine zwaan komt niet in gevaar als gevolg van het project. Aan de vergunning zal een monitoringsverplichting worden verbonden.

A039 Toendrarietgans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 210 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Aantallen Toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplek. Vanaf de tweede helft van de jaren negentig zijn de aantallen sterk toegenomen, daarvoor waren de aantallen laag. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Gebruik plangebied

In de passende beoordeling is aangegeven dat uit onderzoek volgt dat in de winter van 2011-2012 de rietganzen die overdag in de Drentse Veenkoloniën op akkers ten noorden van de lijn Stadskanaal-Gieten (inclusief percelen ten zuiden van Veendam) foerageerden, gingen slapen op het Zuidlaardermeer (Jonkvorst et al. 2015b). Dit geldt waarschijnlijk ook voor ganzen die ten oosten van Veendam in of nabij het plangebied foerageren, maar een deel van deze vogels slaapt mogelijk in de Dollard. In het winterhalfjaar kunnen vooral in de ochtend en avond veel vliegbewegingen van rietganzen over het plangebied plaatsvinden, in ordegruotte van enkele duizenden tot vele duizenden vogels per dag.

Verder wordt in de passende beoordeling gesteld dat alle akkerbouwgebieden binnen het plangebied door Toendrarietganzen als foerageergebied worden gebruikt, maar dat telgegevens niet gebiedsdekkend beschikbaar zijn. In ieder geval zijn in de afgelopen winters grotere aantallen foeragerende Toendrarietganzen geteld op percelen ten zuiden en zuidwesten van Veendam. Kleinere aantallen Toendrarietganzen zijn te vinden ten westen en ten noorden van het plangebied. De resultaten van de telgegevens zijn zodanig gebruikt dat een worst case invulling van het gebied is gebruikt voor de berekening van het aantal aanvaringssslachtoffers.

Beoordeling effecten Windpark N33: aanlegfase

Het windpark ligt op ruime afstand (meer dan 10 kilometer) van het Zuidlaardermeergebied. Tijdens de aanleg van het windpark zijn verschillende effecten op vogels mogelijk. Vogelaanvaringen zijn dan nog niet mogelijk, maar verstoring als gevolg van geluid, beweging, trillingen kan wel optreden. Zo kunnen bouwwerkzaamheden leiden tot de verstoring van vogels. Op beperkte schaal kunnen deze werkzaamheden ook (tijdelijk) habitatverlies opleveren voor vogels.

In verband met de functie die de ruimere omgeving van het Zuidlaardermeer voor de soort heeft (met name foerageergebied) moet worden beoordeeld in hoeverre voor deze functie ook gebruik wordt gemaakt van de gronden binnen en rond het plangebied. In Hoofdstuk 6 van de PB wordt toegelicht (bij 'verstoring in de gebruiksfase') dat er in de regio een groot overschot is aan potentiële foerageercapaciteit, zodat in alle gevallen er voldoende uitwijkmogelijkheden bestaan. Vanwege de grootschaligheid van het geplande windpark zal de realisatie van Windpark N33 bovendien gefaseerd plaatsvinden. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer ieder afzonderlijk onderdeel van Windpark N33 gerealiseerd zal worden. Voor verstoorde vogels is het echter gedurende de werkzaamheden vanwege de fasering mogelijk om elders in (de directe omgeving van) het plangebied een alternatieve foerageer- of rustplek te benutten als ze tijdens een bepaalde fase op een bepaalde plek verstoord worden. Er is daarom geen sprake van maatgevende verstoring: vogels zullen (de directe omgeving van) het plangebied niet verlaten zodat in dit geval ook geen verslechtering van de kwaliteit van het leefgebied optreedt.

Beoordeling effecten gebruiksfase

In beginsel kan een windmolenpark gevolgen hebben voor vogels door barrièrewerking en door aanvaringssslachtoffers.

Barrièrewerking

In algemene zin is er sprake van een effectieve barrière als vogels door een windparkopstelling hun voedsel- of rustgebied niet kunnen bereiken of dergelijke gebieden in belangrijke mate minder functioneel worden. In de geplande voorkeursvariant van windpark N33 is dit niet het geval. Doordat het windpark opgedeeld is in afzonderlijke deelgebieden, zijn er voldoende mogelijkheden voor vogels om voor het windpark uit te wijken en tussen de afzonderlijke deelgebieden van het windpark door te vliegen of het gehele windpark ten noorden of ten zuiden te passeren.

Aanvaringsslachtoffers

In §6.2.4 van de passende beoordeling is voor de gebruiksfase een overzicht gepresenteerd van de verwachte aantallen aanvaringsslachtoffers van de Natura 2000-soorten die een binding hebben met het plangebied van Windpark N33. Voor Toendrarietgans worden op jaarbasis enkele slachtoffers berekend (zie tabel 7.1 van de passende beoordeling). Om te beoordelen of deze berekende aantallen aanvaringsslachtoffers van de Toendrarietgans van invloed kunnen zijn op de populatie in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied is in de passende beoordeling gebruik gemaakt van het Flux-Collison Model (zie bijlage 4 bij de Passende beoordeling) waarbij voor Natura 2000-soorten een soortspecifieke inschatting (modelmatige berekening) is gemaakt van het aantal slachtoffers.

Uit deze berekening volgt dat in de gebruiksfase het voorspelde aantal aanvaringsslachtoffers van de toendrarietgans onder de 1%-mortaliteitsnorm van de betrokken populatie in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied ligt en dus gezien mag worden als een kleine hoeveelheid die niet van invloed zal zijn op behoud van de omvang van deze populatie. In aanmerking nemende dat aannemelijk is dat de populatie van de Toendrarietgans nog steeds groeiende is in de regio kan met zekerheid worden vastgesteld dat significante effecten op het instandhoudingsdoel zijn uitgesloten.

In de passende beoordeling is aangegeven dat door verstoring in de gebruiksfase van het windpark een afname kan plaatsvinden van de foerageermogelijkheden voor ganzen en zwanen binnen het plangebied van het windpark. Dit verstoringseffect zal echter niet leiden tot een afname van aantallen in (de ruime omgeving van) het Zuidlaardermeergebied, omdat voor ganzen en zwanen voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving van het Zuidlaardermeer aanwezig is (zie §6.2.4). Significante verstoringseffecten van het gebruik van Windpark N33 op de populaties van deze soorten in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied zijn met zekerheid uit te sluiten.

Cumulatieve toets

Op grond van artikel 2.7 lid 3 sub a Wet natuurbeschermingsrecht moet worden beoordeeld of dit project waarvoor een passende beoordeling is opgesteld in combinatie met andere plannen of projecten mogelijk kan leiden tot significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de Toendrarietgans. Op p. 44 van de passende beoordeling zijn de effecten in cumulatie met die van het nabijgelegen Windpark De Drentse Monden - Oostermoer vergeleken met de 1%-mortaliteitsnormen voor het Zuidlaardermeergebied. Voor de Toendrarietgans ligt de berekende gecumuleerde sterfte net onder of mogelijk op de 1%-mortaliteitsnorm.

De omvang van de overwinterende populatie is echter (veel) groter dan de populatie-omvang die in de instandhoudingsdoelstelling (behoud van 210 exemplaren, seizoensgemiddelde) is opgenomen. Telgegevens leveren aantallen op van 3.100 Toendrarietganzen in seizoen 2011/2012 en 4.700 Toendrarietganzen in seizoen 2012/2013 (bron: Sovon.nl). Dit betekent dat de relatief beperkte cumulatieve additionele sterfte (7-9 Toendrarietganzen per jaar in beide windparken gezamenlijk) met zekerheid niet zal leiden tot een effect op het behalen van de instandhoudingsdoelstelling, oftewel een significant negatief effect is met zekerheid uitgesloten.

Nu echter sprake is van sterfte op of nabij de 1% mortaliteitsnorm zal aan de vergunning een monitoringsverplichting worden verbonden voor een termijn van vijf jaar, om de mogelijke effecten op de Toendrarietgans te kunnen volgen.

Conclusie:

De instandhoudingsdoelstelling voor de Toendrarietgans komt niet in gevaar als gevolg van het project. Aan de vergunning zal een monitoringsverplichting worden verbonden.

A041 Kolgans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 630 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 7.100 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting: Aantallen Kolganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De aantallen foeragerende ganzen, en in mindere mate ook overnachtende ganzen, zijn de laatste jaren behoorlijk afgenomen door verplaatsing naar ganzenfoerageergebieden buiten de begrenzing. Handhaving van de situatie 1999/2000–2003/2004 is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Gebruik plangebied

Kolganzen foerageren, aldus de passende beoordeling, voornamelijk op graslanden en in beperkte mate op bouwlanden (Voslamber et al. 2004). Kolganzen foerageren in de omgeving van Veendam met name op de graslanden ten noordwesten van het plangebied (telgebied GR4442) en rond het Zuidlaardermeer. Het plangebied zelf vormt geen foerageergebied van betekenis voor de soort. De belangrijkste slaappleaats van de Kolgans ligt in het Zuidlaardermeer. Gezien het voorgaande zijn dagelijks geen grote aantallen vliegbewegingen van de soort over het plangebied te verwachten.

Beoordeling effecten Windpark N33: aanlegfase

Het windpark ligt op ruime afstand van het Zuidlaardermeergebied. Tijdens de aanleg van het windpark zijn verschillende effecten op vogels mogelijk. Vogelaanvaringen zijn dan nog niet mogelijk, maar verstoring als gevolg van geluid, beweging, trillingen kan wel optreden. Zo kunnen bouwwerkzaamheden leiden tot de verstoring van vogels. Op beperkte schaal kunnen deze werkzaamheden ook (tijdelijk) habitatverlies opleveren voor vogels.

In verband met de functie die de ruimere omgeving van het Zuidlaardermeer voor de soort heeft (met name foerageergebied) moet worden beoordeeld in hoeverre voor deze functie ook gebruik wordt gemaakt van de gronden binnen en rond het plangebied. De Kolgans foerageert in kleinere aantallen (enkele honderden exemplaren) in en rond (de omgeving van) het plangebied. In Hoofdstuk 6 van de PB wordt toegelicht (bij 'verstoring in de gebruiksfase') dat er in de regio een groot overschot is aan potentiële foerageercapaciteit, zodat in alle gevallen er voldoende uitwijkmogelijkheden bestaan. Vanwege de grootschaligheid van het geplande windpark zal de realisatie van Windpark N33 bovendien gefaseerd plaatsvinden. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer ieder afzonderlijk onderdeel van Windpark N33 gerealiseerd zal worden. Voor verstoorde vogels is het echter gedurende de werkzaamheden vanwege de fasering mogelijk om elders in (de directe omgeving van) het plangebied een alternatieve foerageer- of rustplek te benutten als ze tijdens een bepaalde fase op een bepaalde plek verstoord worden. Er is daarom geen sprake van maatgevende verstoring: vogels zullen (de directe omgeving van) het plangebied niet verlaten zodat in dit geval ook geen verslechtering van de kwaliteit van het leefgebied optreedt.

Beoordeling effecten: gebruiksfase

In beginsel kan een windpark gevolgen hebben voor vogels door barrièrewerking en door aanvaringsslachtoffers.

Barrièrewerking

In algemene zin is er sprake van een effectieve barrière als vogels door een windparkopstelling hun voedsel- of rustgebied niet kunnen bereiken of dergelijke gebieden in belangrijke mate minder functioneel worden. In de geplande voorkeursvariant van windpark N33 is dit niet het geval. Doordat het windpark opgedeeld is in drie afzonderlijke deelgebieden zijn er voldoende mogelijkheden voor vogels om voor het windpark uit te wijken en tussen de deelgebieden door te vliegen of het gehele windpark ten noorden of ten zuiden te passeren.

Aanvaringsslachtoffers

In de passende beoordeling is voor de gebruiksfase een overzicht gepresenteerd van de verwachte aantallen aanvaringsslachtoffers van de Natura 2000-soorten die een binding hebben met het

plangebied van Windpark N33. Om te beoordelen of de berekende aantallen aanvaringssslachtoffers van de kolgans van invloed kan zijn op de populatie in het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied is in de passende beoordeling gebruik gemaakt van het Flux-Collision Model (zie bijlage 4 bij de passende beoordeling) waarbij voor Natura 2000-soorten een soortspecifieke inschatting (modelmatige berekening) is gemaakt van het aantal slachtoffers. Voor de Kolgans is in de passende beoordeling beargumenteerd dat het om incidentele sterfte handelt (<1 exemplaar op jaarbasis voor het gehele windpark). Het is uit te sluiten dat dit potentiële verlies van invloed kan zijn op het behoud van de omvang van de betrokken populatie. Hierbij geldt bovendien dat de staat van instandhouding van de soort gunstig is.

Cumulatieve toets

Op grond van artikel 2.7 lid 3 sub a van de Wnb moet worden beoordeeld of dit project waarvoor een passende beoordeling is opgesteld in combinatie met andere plannen of projecten mogelijk kan leiden tot significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor de Kolgans. Op p. 44 van de passende beoordeling zijn de effecten in cumulatie met die van het Windpark De Drentse Monden - Oostermoer vergeleken met de 1%-mortaliteitsnormen voor het Zuidlaardermeergebied. Voor de Kolgans ligt de gecumuleerde sterfte ruim onder de 1%-mortaliteitsnorm en is ook in cumulatie een effect op het behalen van de instandhoudingsdoelstelling van het Zuidlaardermeergebied met zekerheid uitgesloten, mede gezien de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Conclusie:

De instandhoudingsdoelstelling voor de Kolgans komt niet in gevaar als gevolg van het project.

IV. Conclusie effectbeoordeling

Het kan uitgesloten worden geacht dat de bouwwerkzaamheden en het latere gebruik van het windpark kunnen leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden.

V. Bespreking van inspraak

Inspraak op de aanvraag

De procedure is uitgevoerd in overeenstemming met het bepaalde in hoofdstuk VIII van de Nb-wet 1998 en de daarvoor relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht. Naar aanleiding van de aanvraag zijn, op grond van artikel 44, derde lid, van de Nb-wet 1998, burgemeester en wethouders van de gemeenten Menterwolde, Veendam en Oldambt gedurende een termijn van 6 weken in de gelegenheid gesteld over deze aanvraag hun inspraak te geven. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Inspraak op de ontwerp-vergunning

Naar aanleiding van de publicatie van de kennisgeving en de terinzagelegging van de ontwerp-besluiten van de eerste fase voor windpark N33 zijn zienswijzen over de ontwerpbesluiten naar voren gebracht. Zie de antwoordnota zienswijzen met kenmerk 16195470, voor een overzicht van de behandeling van de zienswijzen. In de antwoordnota vindt u ook de reacties op de inhoudelijke punten uit de zienswijzen die niet specifiek zijn, respectievelijk over alle ontwerpbesluiten gaan. De antwoordnota maakt, voor zover de zienswijzen zich richten tegen het ontwerp van voorliggend besluit, onderdeel uit van het besluit. Uit de antwoordnota volgt dat de zienswijzen geen aanleiding hebben gegeven om het onderhavige besluit aan te passen.

VI. Conclusie

Uit de bij de aanvraag gevoegde passende beoordeling en onderliggende documenten, alsmede de overwegingen bij dit besluit volgt dat, rekening houdend met de relevante aanwijzingsgrondslagen en instandhoudingdoelstellingen en mogelijke cumulatie met effecten van andere activiteiten, aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden door de aan de initiatiefnemers te vergunnen activiteiten door ons uitgesloten kan worden geacht. Wij hebben geconstateerd dat het daarbij nog mogelijk is om aan deze vergunning voorschriften te verbinden om effecten verder te minimaliseren. Gelet het voorgaande verlenen wij de vergunning, onder de in de voorschriften gestelde voorwaarden.